

การปฏิบัติการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม
และการดำเนินชีวิตในสังคมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านกุดหิน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2

A Development of the Cooperative Learning Process with STAD Technique
in the Unit of Social Studies, Religions and Culture : A Study of Civil Duties,
Culture and Social Life at Prathom Suksa Two Level of Ban Kut Hin School
under Yasothon Primary Educational Service Area Office 2

มะนุ ทองน้อย¹ และอมรรัตน์ พันธุ์งาม²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติการและศึกษาผลการปฏิบัติการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านกุดหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวนนักเรียน 15 คน การปฏิบัติการพัฒนาดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จำนวน 9 แผน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญคือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงบรรยายคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบด้วย 3 วงจร ในแต่ละวงจรประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นวางแผน 2) ขั้นปฏิบัติการตามแผนและขั้นการสังเกต และ 3) ขั้นสะท้อนผล โดยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ในขั้นปฏิบัติการมี 5 ขั้นตอน คือ 1) ชี้นำเสนอบทเรียนทั้งชั้น จัดการเรียนโดยคละความสามารถ เก่ง-กลาง-อ่อน 2) ขั้นการเรียนกลุ่มย่อยโดยสมาชิกในกลุ่มได้รับเนื้อหาและศึกษาเนื้อหาพร้อมกัน 3) ขั้นแบบทดสอบย่อย 4) ขั้นการพัฒนาตนเอง และ 5) ชี้นัยก่องชมเชย ผลการปฏิบัติการพบว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นกิจกรรมหนึ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการปฏิบัติการพบว่า มีนักเรียนร้อยละ 87.11 ที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

¹ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
151 หมู่ 3 หมู่บ้านโนนยาง ตำบลก่าแมต อำเภอกุดชุม จังหัดยโสธร 35140 E-mail -

² อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี : อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คำสำคัญ การวิจัยปฏิบัติการ, การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD, แผนการจัดการเรียนรู้, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The research aimed to operate and study the results of a development of the cooperative learning process with STAD technique in the unit of social studies, religions and culture. The samples were 15 Prathom Suksa 2 (Grade 2) students of Ban Kut Hin School under Yasothon Primary Educational Service Area Office 2 in the school year 2011. A development of a cooperative learning technique STAD consisted of nine lesson plans. The research instrument was the learning achievement test. Data were analyzed by descriptive statistics: percentage, mean and standard deviation.

The research findings were as follows.

1. The cooperative learning process with STAD technique consisted of three cycles. Each cycle was composed of three stages: planning, operation and observation, and feedback. The learning process comprised five stages: 1) introduction to the lesson, 2) learning in a small group in which members were given a content and studied it together, 3) test or quiz, 4) self-development and 5) praise. It has found that a cooperative learning process STAD was an activity which could help students to have a higher achievement.

2. It was found that the outcomes of the operation, 87.11 percent of all students had the research the achievement scores as a passing criterion of 80.00 percent.

Keyword Action Research, Cooperative Learning Process, STAD, Plan, Learning Achievement Test

บทนำ

โรงเรียนบ้านกุดหิน อำเภอกุดชุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ได้จัดการเรียนการสอนโดยให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนไว้ 5 ด้าน ได้แก่ มีมารยาทดี มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข เพื่อเป็นกรอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ จากประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านกุดหิน ในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ เฉลี่ยร้อยละ 69.42 โดยเฉพาะหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม และจากการทดสอบวัดคุณภาพการศึกษา ระดับชาติ (NT) ประจำปี 2552 สาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 34.56 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับชาติ และของระดับเขตพื้นที่ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 (โรงเรียนบ้านกุดหิน 2554 : 14-16) เมื่อพิจารณาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ศึกษา พบว่า ครูยังขาดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์กล่าวคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ศึกษาที่ผ่านมาจะเป็นการสอนเชิงบรรยายเป็นส่วนใหญ่ โดยอธิบายตัวอย่างบนกระดานแล้วให้นักเรียน

ตอบคำถาม เมื่อมีนักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระนั้น ๆ แล้ว ผู้ศึกษาใช้วิธีมอบหมายให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากในหนังสือเรียน หรือแบบฝึกหัดที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น โดยรูปแบบของแบบฝึกหัดที่สร้างขึ้นก็จะมีแนวความคิดหรือรูปแบบการหาคำตอบ คล้ายกันกับแบบฝึกหัดในหนังสือเรียน เมื่อสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ผู้ศึกษาพบว่า นักเรียนจะมุ่งทำแบบฝึกหัดเพียงอย่างเดียวตามลักษณะของนักเรียนบางคนจะหวงความรู้ บรรยากาศในการเรียนค่อนข้างเครียด สังเกตเห็นนักเรียนบางส่วนมีท่าทีเหน็ดเหนื่อย ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน นอกจากนั้นนักเรียนยังขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ขาดทักษะการทำงานร่วมกัน ได้แก่ ความสามัคคีความมีระเบียบวินัย การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งผู้ศึกษาคิดว่าทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทักษะที่สำคัญ และเป็นพื้นฐานต่อนักเรียน สำหรับนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้ศึกษาเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงต้องการศึกษาหาวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้นักเรียนได้มีทักษะการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 1) ขั้นนำเสนอบทเรียนทั้งชั้น 2) ขั้นการเรียนรู้กลุ่มย่อย 3) ขั้นแบบทดสอบย่อย 4) ขั้นการพัฒนาตนเอง 5) ขั้นยกย่องชมเชยกลุ่มที่ได้รับรางวัลสูงสุดได้รับรางวัล ของตะวัน คุณธรรมพันธ์ (2549 : 69) เสาวนีย์ เชื้อไชย (2547 : 124–125) สุริเยส กิ่งมณี (2547 : 94) พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น จากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของ อดุลย์ เอี่ยมแจ้งพันธุ์ (2547 : 147) นครชัย ชาลอุไร (2547 : 100) ดุษฎี จุลสม (2547 : 102) ชนิดา นนทันภา (2545 : 118–119) ไชยิต จัตุรัส วัฒนากุล (2543 : บทคัดย่อ) อรุณศรี เหลืองธานี (2542 : บทคัดย่อ) วันฉวี จรบรัมย์ (2540 : บทคัดย่อ) พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) เป็นกระบวนการวิจัยที่ครูผู้สอนนำมาใช้ในการเรียนการสอน มีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อให้ครูปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองและเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (ธีรวิทย์ เอกะกุล : 2546) โดยขั้นตอนแรกครูผู้สอนต้องวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียน มีข้อมูลเกี่ยวกับการสอนที่สะท้อนผลจากการฝึกปฏิบัติให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติมากขึ้น ไม่มีการควบคุม โดยใช้การฝึกปฏิบัติอย่างมีเหตุผล รวมทั้งการปฏิบัติอย่างเหมาะสม และถูกต้องตามสถานการณ์ มุ่งแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ในชีวิตประจำวันของครู โดยครูจะคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาแล้วนำมาลองปฏิบัติ ศึกษาผลที่เกิดขึ้นว่าสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ แก้ได้มากน้อยเพียงใด ถึงระดับต้องการหรือไม่ มีเงื่อนไขอะไรบ้างที่เกี่ยวข้อง กรณีที่ยังไม่บรรลุผลตามที่มุ่งหวังไว้จะหาอย่างไร ลองปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่ได้ผล เพิ่มวิธีการ เทคนิคต่าง ๆ แล้วลองนำไปปฏิบัติใหม่ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน นักเรียน/เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการวิพากษ์วิจารณ์ การปฏิบัติงาน เป็นกระบวนการที่มีการดำเนินงานเป็นวงจรต่อเนื่อง ผลที่ได้จากการวิจัยไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน (บุญชม ศรีสะอาด 2546 : 71)

จากความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) ที่ได้กล่าวมาแล้ว ถ้ามีการพัฒนาโดยอาศัยการวิจัยปฏิบัติการ จะทำให้ครูสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ให้กับนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อปฏิบัติการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านกุดหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวนนักเรียน 15 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การปฏิบัติการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD
- 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย 1) กระบวนการปฏิบัติการแต่ละวงจร และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านกุดหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

4. ระยะเวลา

ระยะเวลาการปฏิบัติการ 3 วงจร ปีการศึกษา 2554 ในระหว่างเดือนมกราคม 2555 จำนวน 18 ชั่วโมง

5. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการตามแนวความคิดของ Lewin (1994, อ้างถึงใน พินันท์ คตะพาเพชร 2552 : 5) โดยเริ่มจากการวางแผน การปฏิบัติการตามแผน การสังเกต และสะท้อนผล หากการสะท้อนผลพบว่าผู้เรียนยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนที่วางไว้ ก็จะนำข้อมูลการสะท้อนผลไปปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมในแผนการจัดการจัดการกิจกรรมในวงจรต่อไป จนกว่าผู้เรียนจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่แผนกำหนด และจะปฏิบัติการในแผนนั้นซ้ำ เพื่อยืนยันผลว่าผู้เรียนบรรลุตามที่กำหนดไว้ในแผนนั้นจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 แผน นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการประเมิน นำแบบประเมินมาสรุปผลตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าเฉลี่ย ผลปรากฏว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 ซึ่งมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม

1.2 แบบฝึก จำนวน 9 ชุด

1.3 แบบทดสอบย่อยท้ายวงจร จำนวน 3 ฉบับ

1.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม นำทดสอบที่ได้มาวิเคราะห์หาความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกและหาค่าความเชื่อมั่น แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากพอเหมาะระหว่าง 0.20–0.80 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20–1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.821

1.5 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

1.6 แบบสัมภาษณ์นักเรียน

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 จัดสร้างเครื่องมือแต่ละประเภท ตามแนวทางและวิธีการตามทฤษฎี

2.3 นำเสนอเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำในส่วนที่บกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.4 นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการประเมินเครื่องมือที่สำคัญคือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึก แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากคำแนะนำ นำไปปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบประเมินมาสรุปผลตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และได้นำคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงเครื่องมือวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 จากเครื่องมือ 6 ประเภท คือ 1) แบบฝึก 2) แบบสังเกต 3) แบบสัมภาษณ์ 4) แบบทดสอบย่อยท้ายวงจร 5) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 6) แบบบันทึกประจำวัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อย ประเมินผลการเรียนรู้ท้ายวงจรแต่ละวงจร แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยจะนำคะแนนที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ นำค่าที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ นักเรียนทั้งหมดที่มีคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ตั้งแต่ร้อยละ 75 ขึ้นไป

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการที่ผู้ช่วยผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และพฤติกรรมการสอนของครู ข้อมูลจากการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียน และข้อมูลจากการบันทึกประจำวันของผู้วิจัย ซึ่งนำมาวิเคราะห์ โดยสรุปเป็นความเรียง

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา การหาค่าความยากง่าย การหาค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับ

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบด้วย 3 วงจร วงจรที่ 1 เรื่อง ครอบครัวและโรงเรียนของฉันทน์ วงจรที่ 2 เรื่องบทบาทหน้าที่ของคนไทยและวงจรที่ 3 เรื่องประชาธิปไตยในรั้วโรงเรียนในแต่ละวงจรประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นวางแผน 2) ขั้นปฏิบัติการตามแผน และขั้นการสังเกต และ 3) ขั้นสะท้อนผล โดยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ในขั้นปฏิบัติการมี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำเสนอบทเรียนทั้งชั้น จัดการเรียนโดยคณะกรรมการกลุ่มเก่ง-กลาง-อ่อน 2) ขั้นการเรียนรู้กลุ่มย่อย โดยสมาชิกในกลุ่มได้รับเนื้อหาและศึกษาเนื้อหาพร้อมกัน 3) ขั้นแบบทดสอบย่อย 4) ขั้นการพัฒนาตนเอง และ 5) ขั้นยกย่องชมเชย ผลการปฏิบัติการพบว่าการจัดการกระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นกิจกรรมหนึ่งที่พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่ง ส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการปฏิบัติการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีนักเรียนร้อยละ 87.11 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มีคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านกุดหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ประกอบด้วย 3 วงจร วงจรที่ 1 ครอบครัวและโรงเรียนของฉันทน์ วงจรที่ 2 บทบาทหน้าที่ของคนไทยและวงจรที่ 3 ประชาธิปไตยในรั้วโรงเรียนในแต่ละวงจรประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นปฏิบัติการตามแผน (Action) และขั้นการสังเกต (Observation) และ 3) ขั้นสะท้อนผล (Reflection) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบด้วย กระบวนการจัดการเรียนรู้เป็น 5 ขั้นตอน 1) ขั้นนำเสนอบทเรียนทั้งชั้น จัดการเรียนโดยคณะกรรมการกลุ่มเก่ง-กลาง - อ่อน 2) ขั้นการเรียนรู้กลุ่มย่อยสมาชิกในกลุ่มได้รับเนื้อหาและศึกษาเนื้อหาพร้อมกัน 3) ขั้นแบบทดสอบย่อย 4) ขั้นการพัฒนาตนเอง คิดคะแนนจากรายบุคคลนำมารวมกันเป็นกลุ่ม 5) ขั้นยกย่องชมเชยว่ากลุ่มไหนได้คะแนนสูงสุดมีรางวัลให้ ผลการปฏิบัติการพบว่าการจัดการกระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นกิจกรรมหนึ่งที่พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนที่เรียนอ่อนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

ในการปฏิบัติการวิจัยได้ดำเนินการปฏิบัติการในวงจรปฏิบัติการที่ 1-3 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ในวงจรที่ 1 เรื่อง ครอบครัวและโรงเรียนของฉันทน์ พบว่า จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สรุปได้ว่า ผลการปฏิบัติกิจกรรมยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ประเด็นที่ต้องปรับปรุง คือ การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ครูใช้เวลานานในการบรรยาย ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มไม่ชัดเจน นักเรียนไม่เข้าใจทำให้การดำเนินกิจกรรมล่าช้า นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มไม่ทั่วถึง การอภิปรายกลุ่มใช้เวลานาน เพราะขาดการวางแผน ในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ยังมีนักเรียนทำงานไม่รอบคอบ ทำให้ผลงานผิดพลาด ผู้วิจัยได้นำข้อบกพร่อง ที่พบจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 มาปรับแผนการจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 ต่อไป และพบว่า วงจรที่ 2 เรื่อง บทบาทหน้าที่ของคนไทยประเมินผลจากการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ สรุปได้ว่า ข้อมูลเชิงบวก ครูมีการเตรียมการสอน และสอนได้อย่างมีคุณภาพ ครูมีทักษะในการใช้คำถาม สามารถต่อยอดคำถามจากคำตอบของนักเรียนทำให้คำถามมีความต่อเนื่อง ครูมีการเสริมแรง และควบคุมชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี นักเรียนเริ่มคุ้นเคยกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัด

ให้มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน และสนุกสนานในการเรียน ชอบการแข่งขัน นักเรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่มมากขึ้น นักเรียนที่เรียนเก่งมีความเอื้ออาทรต่อนักเรียนที่เรียนอ่อนมากขึ้น คอยช่วยเหลือและอธิบายให้นักเรียนที่เรียนอ่อนมากขึ้น นักเรียนที่เรียนเก่งยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ มากขึ้น นักเรียน ที่เรียนปานกลางและอ่อนเริ่มกล้าแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม ส่วนข้อมูลเชิงลบ พบว่า ครูพูดเสียงไม่ค่อยดัง และการใช้สื่อของครูตัวเล็กเกินไป นักเรียนที่นั่งอยู่หลังห้องมองไม่เห็น จึงไม่สนุกกับการเรียนและหยอกล้อกันคุยกันเสียงดัง ในขณะที่ทำกิจกรรมนักเรียนบางคนสะเพร่า ทำให้ผลงานมีข้อผิดพลาด บางคนทำด้วยความรีบร้อน บางคนลายมือไม่สวย ลายมืออ่านยาก ยากแก่การตรวจให้คะแนน ผู้วิจัยได้นำข้อบกพร่องที่พบจากวงจรปฏิบัติการที่ 2 มาปรับปรุงครั้งที่ 3 ต่อไป และพบว่า วงจรที่ 3 เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติการในวงจรที่ 3 นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยท้ายวงจร มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.71 คิดเป็นร้อยละ 87.33 ของคะแนนเต็ม นักเรียนจำนวน 15 คน ที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด แสดงว่า นักเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มีผลคะแนนการทดสอบผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

จากการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการวิจัยที่มีกระบวนการและขั้นตอนที่เหมาะสมกับการทำวิจัยของครูผู้ปฏิบัติการสอน เนื่องจากในขณะทำการวิจัยผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งด้านบวกและด้านลบ ทั้งที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง กระบวนการดำเนินงานในขณะกำลังดำเนินการวิจัย ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดและทันที่ทันที่ จนกระทั่งได้รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้ดีขึ้นจากการทำแบบทดสอบประจำชุดฝึกและทำแบบทดสอบย่อยที่มีคะแนนสูงขึ้นตามลำดับ จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อประเมินผลสรุป พบว่า นักเรียนมีคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยร้อยละ 87.11 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ถึงร้อยละ 100 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอตุลย์ เอี่ยมแจ้งพันธุ์ (2547 : 147) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เรื่อง สมการและอสมการ อัตราส่วนและร้อยละ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนเพิ่มสูงขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสุนิเยศ กิ่งมณี (2547 : 94) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง บรรยากาศ วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.96/80.90 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7096 แสดงว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 70.96 และสอดคล้องกับ เสาวนีย์ เชื้อไชย (2547 : 124-125) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนรู้แบบ STAD ชุดระบำเทพอัปสรมะประกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนรู้แบบ STAD ชุดระบำเทพอัปสรมะประ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 89.00 /87.40 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.74 สอดคล้องกับอรุณศรี เหลืองธานี (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วน โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การจัดการจัดการเรียนตามแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ทำให้นักเรียนที่เรียนอ่อนมีความรู้สึกภาคภูมิใจและมั่นใจตนเองมากขึ้น นอกจากนี้นักเรียนมีการอธิบาย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกันมากขึ้น มีความสุข สนุกกับการคิดโจทย์ปัญหาพร้อมกัน มีการอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มฟัง โดยการอธิบายที่แตกต่างกันไป ทำให้นักเรียนมีความสัมพันธ์ในกลุ่มมากขึ้น สอดคล้องกับชนิดา นนันทนา (2545 : 118-119) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาคณิตศาสตร์

เรื่อง บทประยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนด้วยวิธีแบบแบ่งกลุ่มตามสังกัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (STAD) และการสอนแบบปกติจำนวน 80 คน ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 9 ครั้ง ๆ ละ 60 นาที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มตามสังกัดสัมฤทธิ์ผลมีคะแนนความคงทนและคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนแตกต่างกัน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการปฏิบัติการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีนักเรียนร้อยละ 87.11 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มีคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มซึ่งสอดคล้องกับ ตะวัน คุณธรรมพันธ์ (2549 : 69) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเทคนิค STAD วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมหาไชย โคกกว้างวิทยา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 16 คน พบว่าแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมรูปแบบ STAD วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการ บวก ลบ คูณ หารชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.52/75.83 หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบย่อยประจำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมคิดเป็นร้อยละ 78.52 และคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 75.83 สูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ก่อนที่ผู้เรียนจะเริ่มเรียนตามรูปแบบการสอน ครูผู้สอนควรสร้างความเป็นกันเอง ความคุ้นเคย และความไว้วางใจระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และอธิบายขั้นตอนการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมที่ความรับผิดชอบในกลุ่ม เพราะฉะนั้นนักเรียนไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนอาจเรียนรู้อย่างไม่บรรลุตามจุดประสงค์ได้

1.2 ควรกระตุ้นและให้กำลังใจแก่นักเรียน ให้นักเรียนเกิดความมั่นใจและกล้าแสดงความคิดเห็น อีกทั้งกล้าเสนอแนวความคิดของตนเองให้กลุ่มที่ตนเองเป็นสมาชิก

1.3 ควรมีการแจ้งผลการทำแบบฝึกทักษะทันที เพื่อใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับให้นักเรียนทราบผลการทำกิจกรรมของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นและสนใจเรียนมากขึ้น รวมถึงส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

1.4 ควรมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้อย่างเป็นสุข

1.5 การจัดการจัดการเรียนการสอนควรจัดให้มีหลากหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้นและไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนอันจะส่งผลให้เกิดเจตคติต่อวิชาที่เรียนด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรนำกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนแบบมีส่วนร่วมไปสร้างรูปแบบการสอนใหม่ในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ เช่น สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ในด้านความคิดสร้างสรรค์ความสามารถในการคิดคำนวณ

2.2 ควรมีการศึกษาผลระยะยาวของการเรียนตามรูปแบบการสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบทบาทการให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มที่เกิดขึ้น เพื่อศึกษาความคงทนของประสิทธิภาพการเรียนในลักษณะดังกล่าว

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรอื่น ๆ นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มของนักเรียนและเจตคติต่อวิชาที่เรียน เช่น ความรับผิดชอบในการเรียน ความอดทนในการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.4 ควรนำผลการศึกษา และรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบอื่น ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชนิดา นนทน์ภา. การเปรียบเทียบผลการสอนคณิตศาสตร์ เรื่อง บทประยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนด้วยวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มตามสังกัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและการสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.
- ตะวัน คุณธรรมพันธ์. การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ STAD วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก ลบ คูณ หาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. การวิจัยปฏิบัติการ. อุบลราชธานี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2546.
- บ้านกุดหิน, โรงเรียน. รายงานประเมินตนเอง. ยโสธร : โรงเรียนบ้านกุดหิน อำเภอกุดชุม จังหัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 2, 2554.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2546.
- พินันท์ คงคาเพชร. การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น, 2552.
- สุริเยส กิ่งมณี. การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD เรื่องบรรยากาศวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- เสาวนีย์ เชื้อไชย. การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบ STAD ชุดระบำเทพอัปสรภิมะปุระ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- อดุลย์ เอี่ยมแจ่มพันธ์. ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เรื่องสมการและอสมการ อัตราส่วนและร้อยละที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาเลิง อำเภอเมืองหนองบัวลำภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- อรุณศรี เหลืองธานี. การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยการเรียนแบบร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.